

Ekumenia: *labor et spes*

ks. Łukasz Libowski

Kędzierzyn-Koźle, 24.03.2015, wykład dla KIK-u

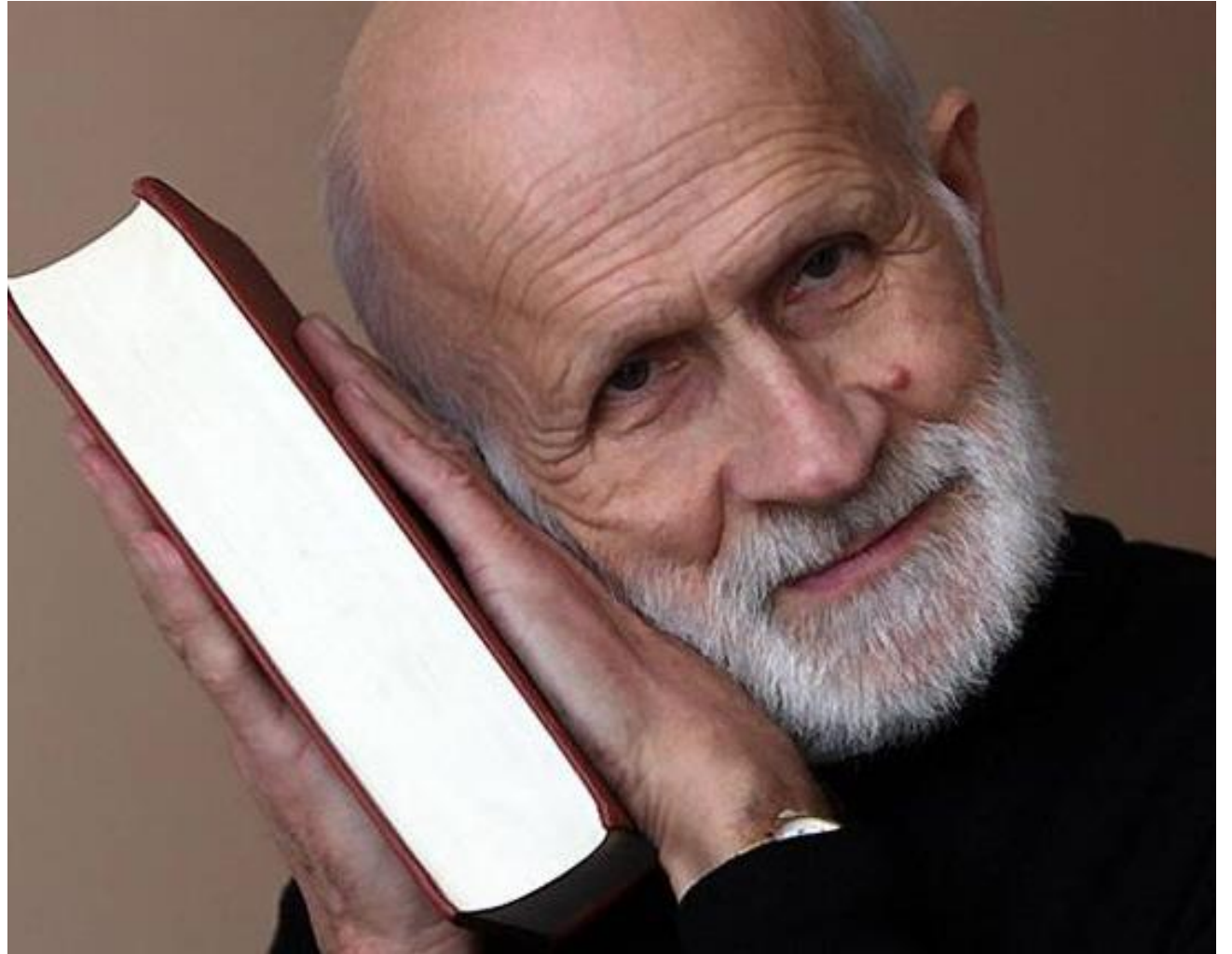
Plan

1. Moi ekumeniści *
2. Dramat podziału
3. Trud ekumenii
4. Nadzieja ekumenii

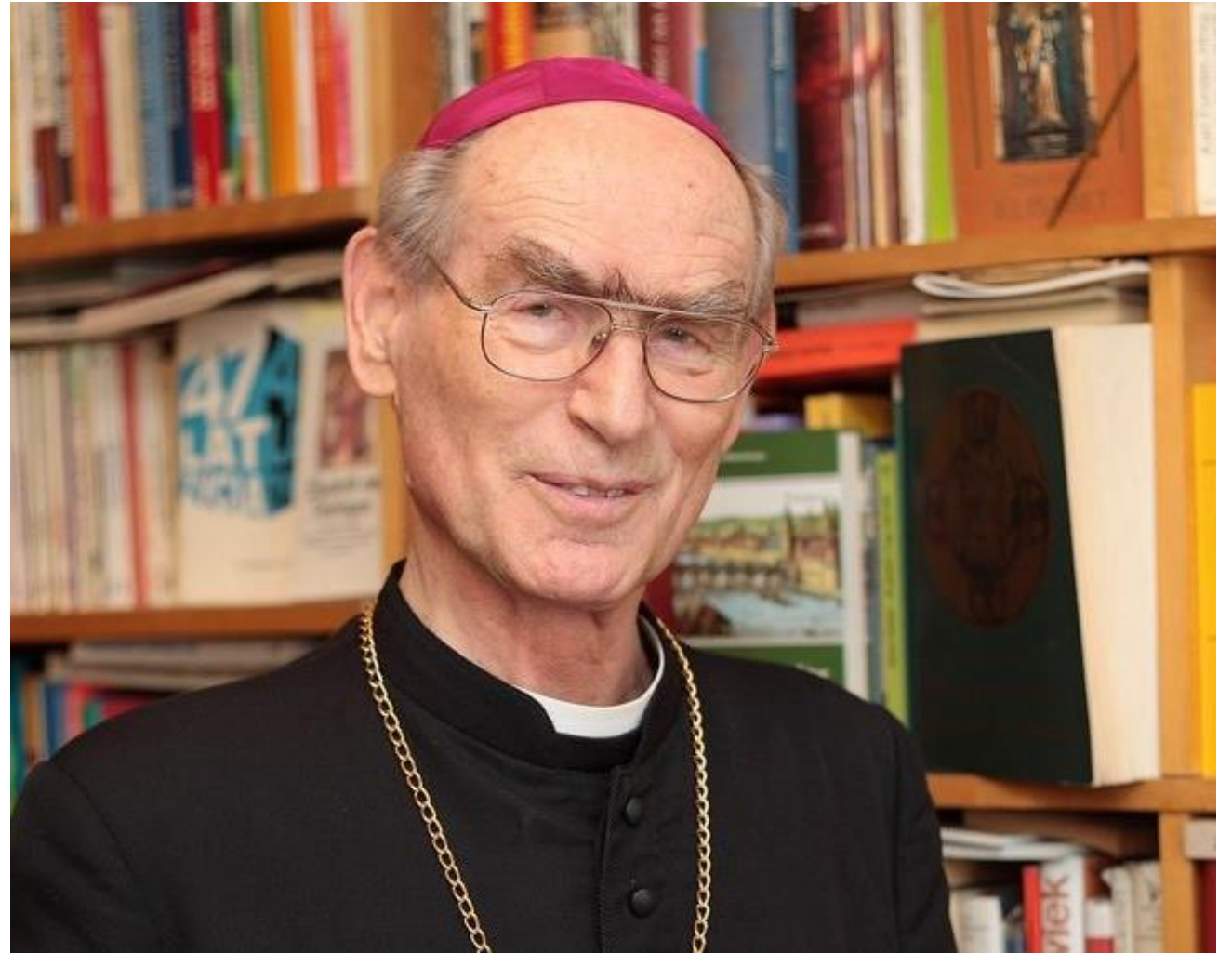
1. Moi ekumeniści *

„Pamiętajcie o swych przełożonych, którzy głosili wam słowo Boże...” (Hbr 13,7)

o. prof. dr hab.
Wacław Hryniewicz
OMI

abp prof. dr hab.
Alfons Nossol

ks. prof. dr hab.
Piotr Jaskóła

ks. prof. dr hab.
Stanisław Rabiej

ks. prof. dr hab.
Zygfried Glaeser

ks. prof. dr hab. Janusz
M. Czerski

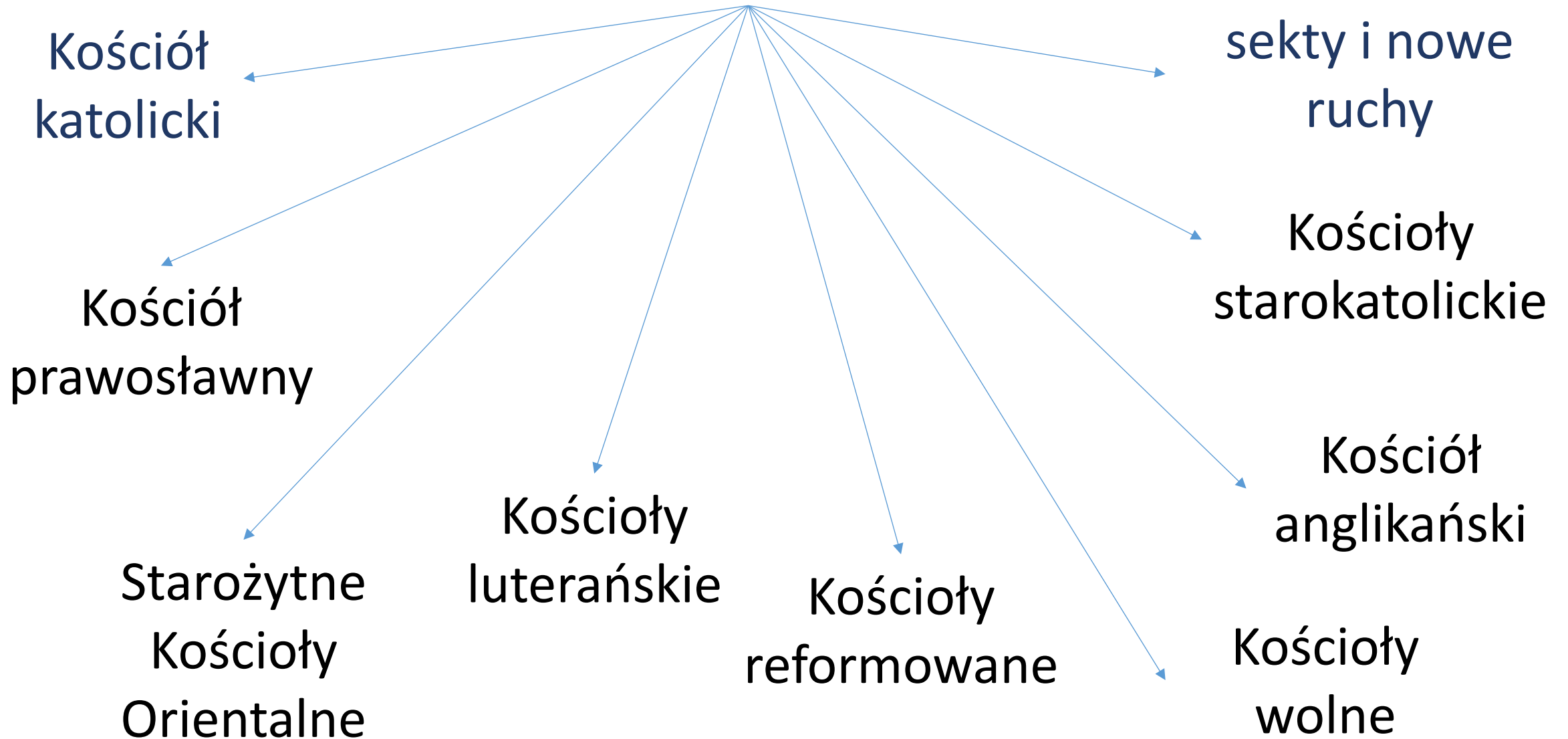
ks. dr hab. Dariusz S.
Klejnowski-Różycki

2. Dramat podziału

„Jeśli więc przyniesiesz dar swój przed ołtarz i tam wspomniesz, że brat twój ma coś przeciw tobie, zostaw tam dar swój przez ołtarzem, a najpierw idź i pojednaj się z bratem swoim! Potem przyjdź i dar swój ofiaruj!” (Mt 5,23-24)

Jezus Chrystus

Kościół prawosławny

Rys historyczny

- **Etymologia:** greckie *orthodoxia* – starocerkiewne *prawosławie*; Kościół prawdziwy, autentyczny – w odróżnieniu od wspólnot heretyckich; nazwa szeroko przyjęta na Wschodzie.
- **Pierwotna harmonia:** chrześcijaństwo przyszło z Palestyny zarówno do wschodniej (Syria, Azja Mniejsza, Grecja), jak zachodniej (Rzym, Galia, Hiszpania) części Cesarstwa Rzymskiego; harmonia: sobory powszechne, papież i patriarchowie (Konstantynopol, Aleksandria, Antiochia, Jerozolima).

Rys historyczny

- **Różnice:** początkowo liturgiczne, potem także doktrynalne; z czasem narasta obcość – także ze względów politycznych, m.in. rywalizacji cesarza z papieżem.
- **Rozłam:** 1054 – kard. Humbert, legat papieża Leona IX, ekskomunikuje patriarchę Michała Cerulariusza; przez 150 lat brak właściwie świadomości rozłamu, choć obcość się pogłębiała; definitywny rozłam – IV wyprawa krzyżowa, zboczyła z drogi do Ziemi Świętej i w Wielki Piątek 1204 złupiła Konstantynopol.

Doktryna i teologia

- Yves Congar o stosunku prawosławia do katolicyzmu: „Wszystko jest w samej głębi identyczne i wszystko jest różne – nawet to, co jest tożsame”.
- Co różni (przede wszystkim) katolików i prawosławnych?
 1. liturgia (chleb kwaszony, dwie postacie, sakramenty inicjacji, rola Ducha Świętego)
 2. kwestia *Filioque*
 3. rozumienie kultu maryjnego
 4. nauka o grzechu pierworodnym
 5. nauka o czyśćcu
 6. prymat/nieomyślność papieska
 7. ustrój kościelny

Statystyka

- 200 mln wiernych
- 14 prawosławnych Kościołów autokefalicznych: patriarchaty starożytne – Konstantynopol, Aleksandria, Antiochia, Jerozolima, a także patriarchat gruziński; patriarchaty nowożytne – rosyjski, serbski, rumuński, bułgarski; Kościoły zarządzane przez arcybiskupów lub metropolitów – Kościół Cypru, Grecji, Polski, Czechosłowacji, Albanii; istnieją jeszcze: Amerykański Kościół Prawosławny i Macedoński Kościół Prawosławny, ale autokefalie tych Kościołów nie są uznawane przez inne Kościoły
- Kościoły autonomiczne (czyli pod opieką jednego z patriarchatów) oraz lokalne diecezje lub egzarchaty dla emigrantów w Europie Zachodniej i obu Amerykach

Starożytne Kościoły Orientalne

Rys historyczny

- Owoc działalności misyjnej pierwszych chrześcijan; liczą dziś ok. 42 mln. wiernych; początki – IV i V w., czas sporów chrystologicznych.
- Kościoły te nie przyjęły postanowień Soboru Chalcedońskiego (451).
- Problemy z komunikacją – ze względów politycznych – między stolicami wschodnimi a stolicami leżącymi bardziej na zachód, tzn. na wschodnich terenach Cesarstwa Rzymskiego.

Asyryjski Kościół Wschodu

Asyryjski Kościół Wschodu

- Kościół silny, bogata działalność naukowa, życie monastyczne
- Wspólnota międzynarodowa (Irak, Iran, USA, Liban, Syria, Indie, Australia, kiedyś aż po Tybet i Chiny), patriarchat w Bagdadzie
- Nie używa się ikon, wielka cześć dla relikwii
- Nie ma nauki o grzechu pierworodnym, ale chrzci się dzieci
- Liturgia głównie po syryjsku

Koptyjski Kościół Ortodoksyjny

Koptyjski Kościół Ortodoksyjny

- Nazwa od arabskiego określenia Egiptu – *dar al Qibt*
- Związany z działalnością św. Marka (+ 63)
- Wielki wpływ mnichów, duchowość „ojców pustyni”
- Tereny: Egipt, Sudan, Jerozolima, Europa Zachodnia, USA, Australia

Syryjski Kościół Ortodoksyjny

Syryjski Kościół Ortodoksyjny

- Centrum, jedno z większych w pierwszych wiekach chrześcijaństwa – Antiochia
- Kościół podzielony przez Chalcedon – przeciwnicy uchwał w nim pozostali, znany dziś pod nazwą „Jakobici”
- Liturgia ma wiele elementów liturgii synagogalnej, najstarsza i najbogatsza w chrześcijaństwie; język staroaramejski
- Syria, Irak, Turcja, Liban, Izrael, USA, Europa Zachodnia

Ormiański Kościół Apostolski

Ormiański Kościół Apostolski

- Starożytna Armenia (301 – chrześcijaństwo religią państwową)
- Początki – św. Bartłomiej i Tadeusz; V w. – alfabet ormiański
- Przełom XIX i XX w. – pogrom 2 mln. Ormian
- Tradycja syryjska i jerozolimska, potem wpływy bizantyjskie i łacińskie
- Do Eucharystii używa się chleba niekwaszonego, nie miesza się wina z wodą, w świątyniach nie ma ikonostasu ani posągów
- Liban, Francja, Konstantynopol, Rosja, Gruzja, Iran, Grecja, Egipt, Syria, Australia

Malankarski Ortodoksyjny Kościół Syryjski

Malankarski Ortodoksyjny Kościół Syryjski

- Południowo-zachodnie Indie
- Początek – św. Tomasz
- Wschodnie tradycje liturgiczne, 1599 – przystąpienie do Kościoła katolickiego, z powodu postępującej latynizacji liturgii i życia Kościoła – częściowe wycofanie
- Kościół w ramach patriarchatu Syryjskiego Kościoła Ortodoksyjnego
- 19 diecezji w Kerala, 2 w USA

Etiopski Kościół Ortodoksyjny

Etiopski Kościół Ortodoksyjny

- Początek – św. Mateusz, ewangelizator – św. Frumencjusz (IV w.)
- Duża rola klasztorów, w V w. (złoty wiek rozwoju) przetłumaczono na etiopski Biblię oraz inne dzieła teologiczne
- Przetrwały niektóre praktyki żydowskie – obrzezanie, przepisy związane ze spożywaniem pokarmów, świętowanie szabat
- 24 mln. wiernych – głównie w Etiopii

Erytrejski Kościół Ortodoksyjny

Erytrejski Kościół Ortodoksyjny

- Erytrea – dawne chrześcijańskie Królestwo Aksumu, upadło w VII w., 1993 – niepodległość
- Kościół niezależny ze swoim patriarchą w Asmarze
- Liturgia w języku staroetiopskim według rytu etiopskiego
- 2 mln. wiernych, połowa to mieszkańcy kraju

Kościół luteranski

Rys historyczny

- Podział na chrześcijaństwo wschodnie i zachodnie – wiele wieków, odwrotnie reformacja w wieku XVI
- 1517: wystąpienie Marcina Lutra – augustianina i teologa z uniwersytetu w Wittenberdze
- Szerokie społeczne poparcie dla Lutra, wiele sobie obiecywano
- 1529: sejm w Spirze chce ograniczyć swobodę szerzenia nauk Lutra – protest mniejszości
- Spory i walki aż do 1555 – pokój w Augsburgu; *cuius regio – eius religio*; niezależne lokalne wspólnoty, powiązane z władzą świecką

Doktryna i teologia

- Usprawiedliwienie grzesznika jedynie przez wiarę
- *Sola gratia, sola fides, solus Christus*
- Biblia – jedyny fundament wiary (*sola Scriptura*), „nienormowalna norma norm”, inne księgi – „norma normująca”
- Nauka o przepowiadaniu Słowa Bożego i udzielaniu sakramentów (chrzest, Eucharystia)

Statystyka

- Największe skupisko luteran – Niemcy: 14,3 mln. wiernych
- Światowa Federacja Luterska (siedziba w Genewie) zrzesza 114 Kościołów spośród ponad 200 Kościołów luterskich na świecie i 60 mln. wiernych
- W Polsce: 70 tys. wiernych i 6 diecezji

Kościół reformowany

Rys historyczny

- Nieluterański nurt reformacji, który uzyskał prawne uznanie w wyniku Pokoju Westfalskiego w 1648
- Brak jednego dominującego reformatora
- 1519: początek działalności Ulryka Zwingliego w Zurychu; rada miasta wprowadza w życie jego nauki
- 1536: początek działalności Jana Kalwina w Genewie; zmiany w mieście, Akademia Genewska – „szkoła” reformacji
- Nazwa: „reformowany”, „prezbiteriański” (akcent na ustrój kościelny, a nie na doktrynę), we Francji – hugenoci

Doktryna i teologia

- Nigdy nie była monolitem, w różnych Kościołach prezentuje się odmiennie, można wyróżnić kilka podstawowych założeń
- *Sola gratia, sola fides, sola Scriptura, soli Deo gloria*
- *Finitum non capax infiniti*
- Wyjątkowy autorytet Słowa Bożego, które zawiera wszystko, co jest człowiekowi potrzebne do zbawienia
- Sakramenty („słowo widzialne”, „znaki dla słowa”) – chrzest i Wieczerza Pańska, stopione w jedno wydarzenie ze Słowem Bożym, są narzędziem Ducha
- Predestynacja (zbawienie to wyłącznie dar Boga)

Statystyka

- 1875: światowy Alians Kościołów reformowanych, najstarszy związek wyznaniowy
- Zrzesza obecnie 175 Kościołów w 84 krajach
- 70 mln. wiernych
- W tej liczbie jest 20 Kościołów unijnych, powstałych z połączenia z innymi bliskimi wyznaniowo społecznościami lub z Kościołami luteranскими bądź metodystycznymi (zarządzanie, nauka, kult)
- Najwięcej ewangelików reformowanych jest w Szwajcarii
- W Polce (diaspora): 4,5 tys. członków w 9 parafiach i 6 placówkach dojazdowych

Kościół wolne

Rys historyczny

- Reformatorzy zgodnie odrzucali poważną część nauki Kościoła katolickiego, ale i między sobą często nie byli zgodni, nawet w ważnych sprawach wiary
- Rozbicie ruchu protestanckiego, powstawanie wciąż nowych wspólnot
- Nazwa miała podkreślać niezależność od struktur państwowych (typowe dla pierwszych Kościołów protestanckich było powiązanie władzy świeckiej i duchownej)

Doktryna i teologia

- Różnią się od Kościołów reformowanych, chociaż czerpią wiele z ich teologii; od sekt różnią się pewnym teologicznym otwarciem
- Indywidualna interpretacja Pisma, odrzucenie Magisterium
- Osobiste doświadczenie religijne
- Świadoma i dobrowolna decyzja przyjęcia wiary (brak chrztu dzieci)
- Niezależność wspólnoty kościelnej (autonomia)
- Eklezjalność wspólnot lokalnych
- Kongregacjonalizm
- Misje i ewangelizacja
- Poddanie się Duchowi Świętemu i wspólnocie kościelnej

Statystyka

- W Europie – niezbyt liczne, rozwinęły się bardzo w Ameryce Północnej i krajach afrykańskich
- Podział Kościołów wolnych:
 1. Antybaptystyczne – menonici, baptyści
 2. Pietystyczno-przebudzeniowe – metodyści, hernhuci, zielonoświątkowcy
 3. Przebudzeniowo-eschatologiczne – Adwentyści Dnia Siódmego
 4. Pokojowe – Kwakrzy, Armia Zbawienia

Kościół anglikański

Rys historyczny

- Nie uznaje się za powstały z reformacji XVI w., dążenie do utrzymania katolickiej ciągłości z *Ecclesia Anglicana*
- Napięcie: jedność i centralizacja – różnorodność i niezależność
- Średniowiecze: duża odrębność Kościoła w Anglii; powiązany był z władzą królewską
- Problemy małżeńskie Henryka VIII (1491-1547)
- 1531: król „jedynym i najwyższym panem i najwyższą głową Kościoła w Anglii”
- 1534: parlament przyjął „Akt Supremacji”
- Wpływy reformacji
- 1563: „Artykuły anglikańskie”, czyli wyznanie wiary złożone z 39 artykułów

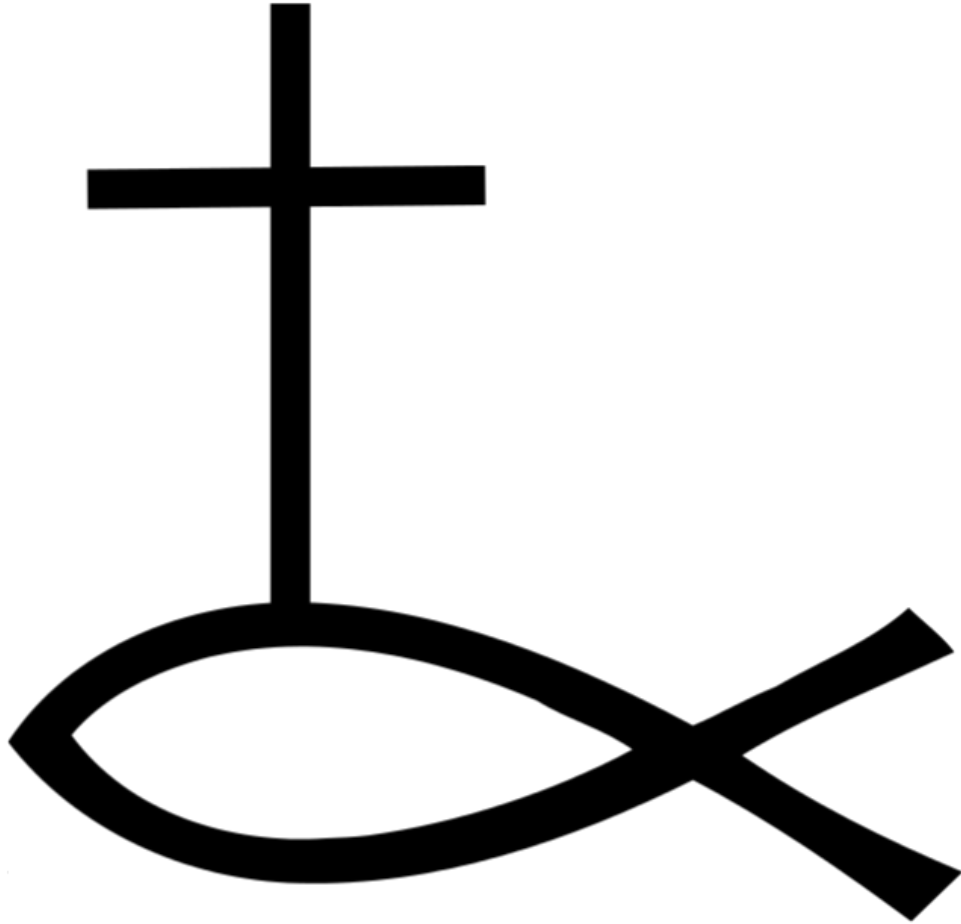
Doktryna i teologia

- Brak własnych dogmatów i jednej nauki, nie ma „teologii anglikańskiej” ani żadnego „ośrodka” centralnego, który gwarantowałby jedność nauczania
- Obawa przed tworzeniem definicji; różnorodność – głębia i bogactwo prawdy i wartości chrześcijańskich
- Biblia – podstawa
- Sakramenty: ewangeliczne i dalsze
- Odrzuca się: nieomylność papieską i papieską jurysdykcję, naukę o czyśćcu
- Małżeństwo księży i biskupów, ordynacja kobiet, akceptacja homoseksualizmu (też wśród duchownych)

Statystyka

- Narodowy Kościół Anglii jest pierwszy, ale nie jedyny; misje powiększyły liczbę Kościołów anglikańskich
- 1867: konferencja w Lambeth – Wspólnota Anglikańska
- Obecnie: 75 autonomicznych Kościołów i ok. 70 mln. wiernych
- „Kościół Wysoki” – katolicyzujący, „Kościół Niski” – ewangelicyzujący, „Kościół Szeroki” – szeroka tolerancja

Kościół starokatolickie

Rys historyczny i statystyka

- Kościoły starokatolickie to grupa krajowych mniejszościowych Kościołów katolickich niezależnych od Rzymu
- Od 1889 Kościoły te tworzą Unię Utrechcką
- Unia zrzesza Kościoły z: Holandii, Niemiec, Szwajcarii, Czech, USA, Kanady, Austrii, Polski i Chorwacji
- Ok. 0,5 mln wiernych
- Trzy nurty: (1) oskarżany o jansenizm – Utrecht, Holandia (1724), (2) wyrosły ze sprzeciwu wobec dogmatów o nieomylności i prymacie papieskim – Niemcy, (3) powstały z pobudek narodowościowych, pobożnościowych i innych – Szwajcaria

Doktryna i teologia

- Zasada św. Wincentego z Lerynu: „Trzymajmy się tego, co wszędzie, co zawsze, co przez wszystkich było wyznawane; to jest bowiem prawdziwie i rzeczywiście katolickie”
- Papież – *primus inter pares*
- Brak dogmatów maryjnych
- Wyznanie wiary pokrywa się w istocie z wiarą Kościoła rzymskokatolickiego (*Filioque* rozumiane „po wschodniemu”, odrzucenie modelu transsubstancjacji)
- Zachowują sukcesję apostolską
- Zlikwidowano odpusty, zniesiono posty i celibat, kobiety – diakonami (1982), kapłanki (1996)

3. Trud ekumenii

„...aby wszyscy stanowili jedno...” (J 17,21)

Pojęcie *oikoumene*

- **Etymologia:** *oikos* – dom (forma czasownikowa: *oikeo* – mieszkam, żyję w jakimś miejscu) i *menein* – pozostawać, przebywać, mieszkać.
- ***Oikoumene* w starożytności:** cała zamieszkała ziemia (znaczenie geograficzne) – Herodot, Arystoteles; cywilizacja grecka czy rzymska (znaczenie kulturowe i polityczne) – w odróżnieniu do niecywilizowanego świata barbarzyńskiego.

Pojęcie *oikoumene*

- ***Oikoumene* w Biblii:** występuje najczęściej w znaczeniu geograficznym, rzadziej politycznym (np. Łk 2,1); w NT termin *oikoumene* występuje tylko 14 razy.
- ***Oikoumene* w Kościele starożytnym:** cały Kościół (znaczenie kościelne), synonim słowa „katolicki”; stopienie wszystkich znaczeń.
- ***Oikoumene* w wiekach następnych:** termin wypadł z powszechnego użycia; nazywano ekumenicznym to ewentualnie, co ogólnochrześcijańskie.

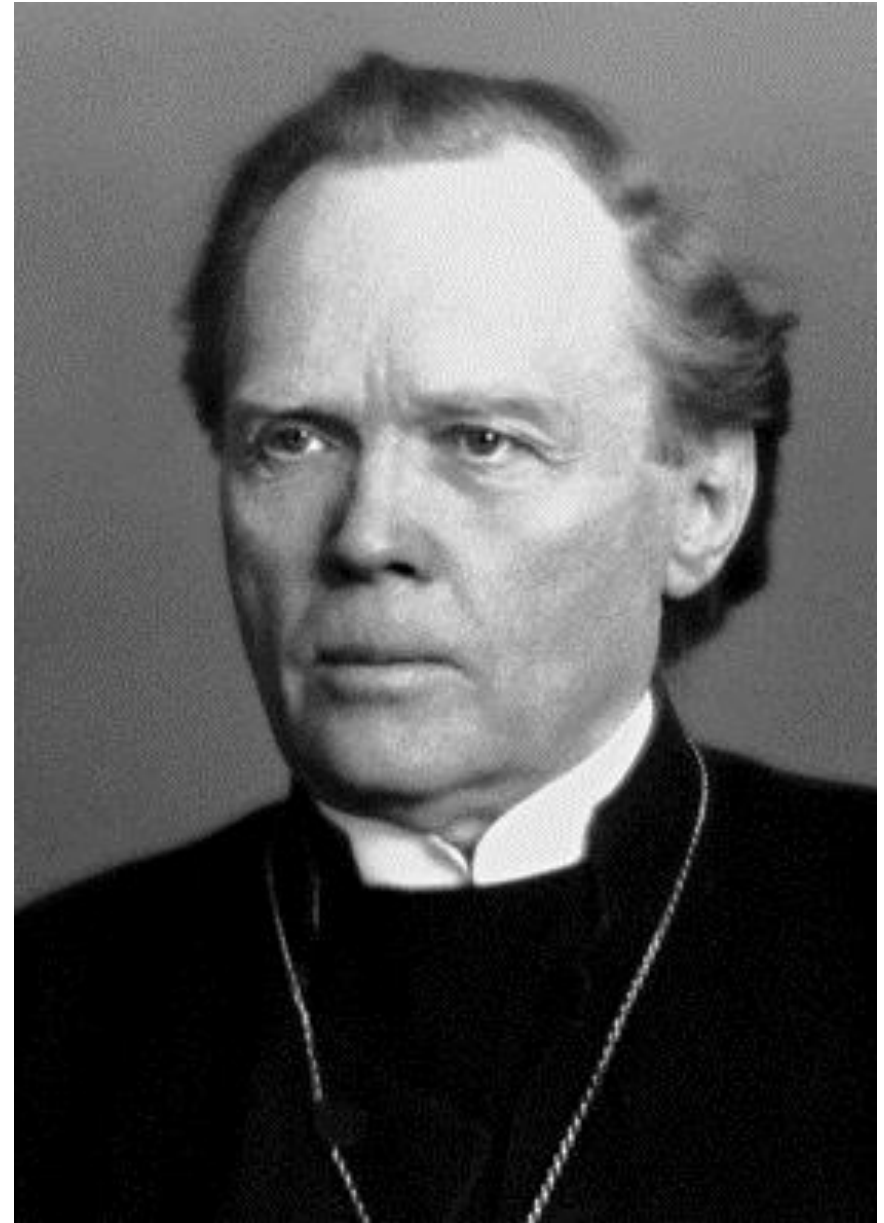
Pojęcie *oikoumene*

XVIII i XIX w.: Mikołaj Zinzendorf (1700-1760) – głosił ponadkościelne, ponadnarodowe, ogólnochrześcijańskie braterstwo mające źródło w głębokim życiu religijnym i rzeczywistej łączności z Chrystusem; nie używał słowa „ekumenia” czy „ekumenizm”; jest twórcą ekumenizmu duchowego.

Pojęcie *oikoumene*

Współcześnie: zrazu używane sporadycznie; w 1917 luterkański abp Uppsali Nathan Söderblom zaprasza na konferencję, którą określa jako „ekumeniczną”; w katolicyzmie przełomowy był sobór.

Pojęcie *oikoumene*

- Rozumienie jedności Kościoła, dróg do niej prowadzących i samego pojęcia ekumenizmu zależy od eklezjologii
- Dla katolików jest ważne:
 1. jedność wiary,
 2. jedność kultu – głównie sakramentów,
 3. jedność posługiwania duchowych – zwłaszcza tych opartych o święcenia i sukcesję apostolską.

Ekumenizm

– różne formy zaangażowania
Kościołów i wyznań chrześcijańskich,
mające doprowadzić do
rzeczywistej i widzialnej jedności
wszystkich wyznawców Chrystusa.

Unitatis redintegratio

Ekumenia: po co?

Jeden powód – J 17 („testament” Jezusa):

²⁰ Nie tylko za nimi proszę, ale i za tymi, którzy dzięki ich słowu będą wierzyć we Mnie; ²¹ aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojcze, we Mnie, a Ja w Tobie, aby i oni stanowili w Nas jedno, aby świat uwierzył, żeś Ty Mnie posłał.

²² I także chwałę, którą Mi dałeś, przekazałem im, aby stanowili jedno, tak jak My jedno stanowimy. ²³ Ja w nich, a Ty we Mnie!

Oby się tak zespolili w jedno, aby świat poznał, żeś Ty Mnie posłał i żeś Ty ich umiłował tak, jak Mnie umiłowałeś.

Ekumenia: od kiedy?

- Odkąd Kościół zaczął się dzielić, istniały w nim siły zabiegające o jedność – były to jednak siły słabe
- Konfesjonalizm
- Piotr Jaskóła: „Oświeceniowy racjonalizm i liberalizm stępił ostrze absolutystycznego konfesjonalizmu”
- Kościół katolicki żyje swoim życiem, protestanci – swoim prowincjonalizmem, a prawosławni – sceptycyzmem
- Sytuację zmieniają dopiero narodziny ruchu ekumenicznego

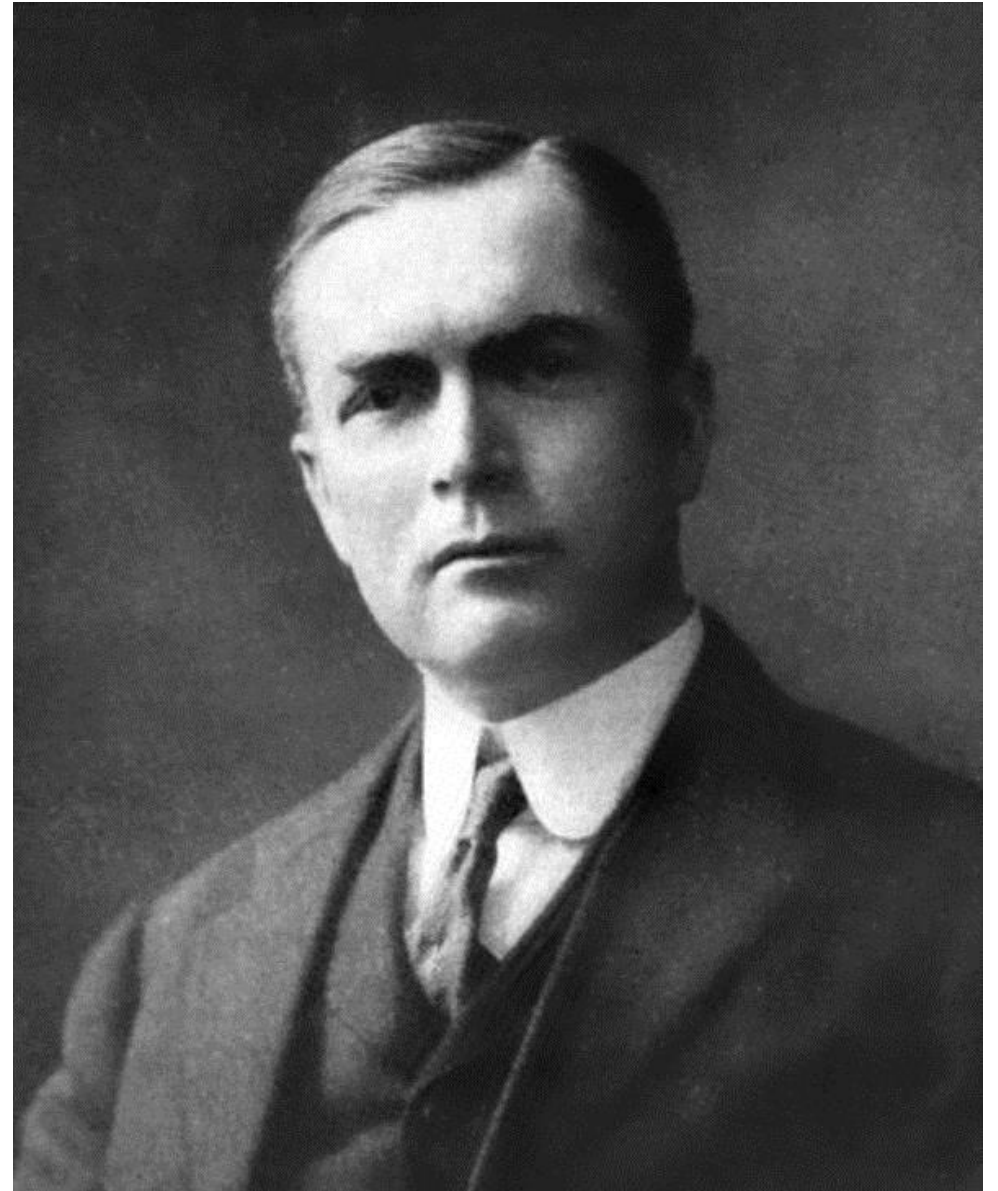
Ruch ekumeniczny

- **Połowa XIX w.:** intensywność działań ekumenicznych przybiera formę ruchu (w środowiskach ewangelickich)
- **Początki:**
 - 1804 – Biblijne i Zagraniczne Towarzystwo Biblijne
 - 1846 – Alians Ewangelicki (Londyn), który chciał połączyć wszystkich ewangelików, jak i całe wyznania protestanckie w oparciu o podstawowe zasady teologii ewangelickiej (1 ze sposobów: tydzień modlitw o jedność chrześcijan)
 - 1855 – Chrześcijańskie Stowarzyszenie Młodych Mężczyzn (Paryż)
 - 1894 – Chrześcijańskie Stowarzyszenie Młodych Kobiet

Ruch ekumeniczny

1910:

świecki metodysta **John Mott**
organizuje w Edynburgu
Światową Konferencję Misyjną –
początek ruchu ekumenicznego,
choć nie byli na niej obecni
przedstawiciele katoliccy
i prawosławni

Ruch ekumeniczny

Cztery nurty ekumeniczne:

1. **Ruch misyjny (1921):** koordynacja działalności misyjnej
2. **Ruch „praktycznego chrześcijaństwa” (1925):** zaangażowanie w problematykę społeczną, polityczną i międzynarodową („doktryna dzieli, posługa jednoczy”)
3. **Ruch doktrynalny (1927):** konfrontacja rozumienia prawd wiary i ustrojów kościelnych
4. **Ruch pokojowy (1914):** zabieganie o pokój na świecie

Ruch ekumeniczny: Światowa Rada Kościołów

**World Council
of Churches**

Ruch ekumeniczny: Światowa Rada Kościołów

- 1948, Amsterdam: I Zgromadzenie Ogólne
- 1 paragraf konstytucji ŚRK – dogmaty chrystologiczny i trynitarny:
„ŚRK jest wspólnotą Kościołów, które – zgodnie z Pismem Świętym – wyznają, że Pan Jezus Chrystus jest Bogiem i Zbawicielem, i dlatego wspólnie dążą do wypełnienia tego, do czego są powołane, ku chwale Boga Ojca, Syna i Ducha Świętego”
- Nie należą do ŚRK religie niechrześcijańskie i sekty, a także – z powodów pozateologicznych (aby ŚRK nie zdominować?) – Kościół rzymskokatolicki (ściśle z ŚRK współpracuje)

Ruch ekumeniczny: Światowa Rada Kościołów

- 1950: Komitet Centralny ŚRK, wobec zarzutów, że ŚRK ma odgrywać rolę „super-Kościoła”, zadeklarował jej „eklezyjologiczną neutralność”
- ŚRK umożliwia Kościołom członkowskim współpracę na różnych poziomach:
 1. Nad jednością doktrynalną i ustrojową – zwłaszcza przez prowadzenie dialogów ekumenicznych;
 2. We wspólnym dawaniu świadectwa – zwłaszcza w pracy misyjnej i ewangelizacyjnej, w obronie praw człowieka itp.;
 3. W reformowaniu i odnowie Kościołów – zwłaszcza przez rozwijanie świadomości ekumenicznej wśród ludzi świeckich i młodzieży.

Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

Leon XIII (1878 – 1903): szczerze podjęcie myśli ekumenicznej; papież stwierdza, że różnice między Wschodem a Zachodem są niewielkie i wzywa, żeby wszyscy chrześcijanie zjednoczyli się w jedności wiary: „Pozwólcie, iż wyciągniemy do was życzliwą rękę i poprowadzimy do tej jedności, której katolicki Kościół nigdy nie utracił...” (Kościół-Matka).

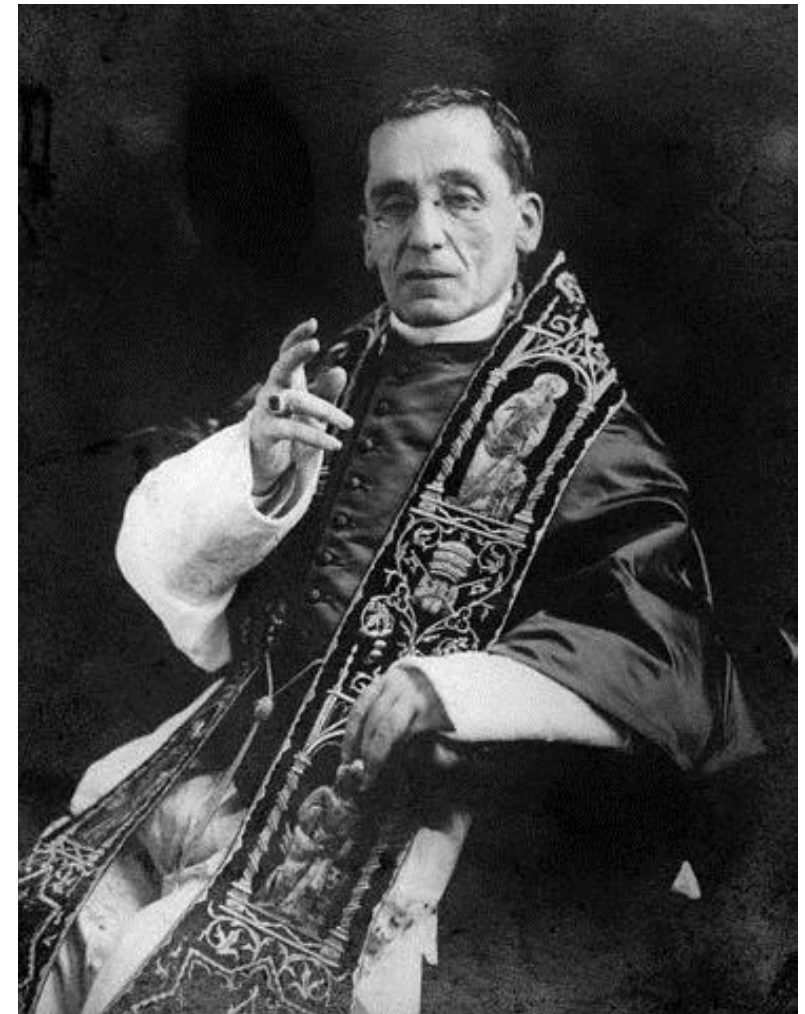
Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

Pius X (1903 – 1914): zajmuje się modernizmem; podkreśla znaczenie Pisma Świętego dla dialogu z protestantami; powołuje Papieski Instytut Biblijny.

Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

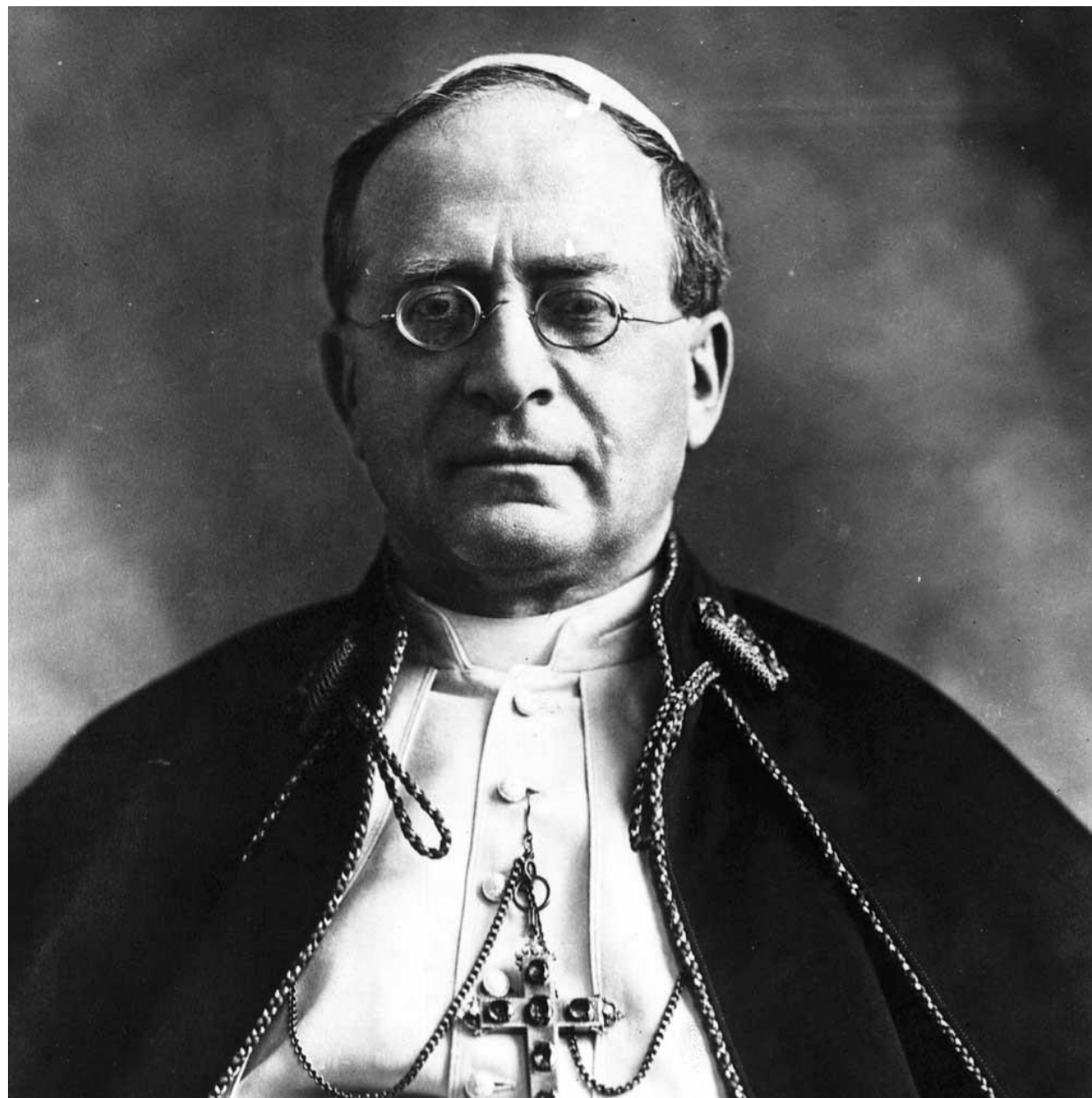
Benedykt XV (1914 – 1922): stanowczy w sprawach wiążący dla Kościoła; ekumenia to indyferentyzm; popierał ruchy wschodnie, powołał Kongregację do Spraw Kościoła Wschodniego i Papieski Instytut do Spraw Studiów Wschodnich.

Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

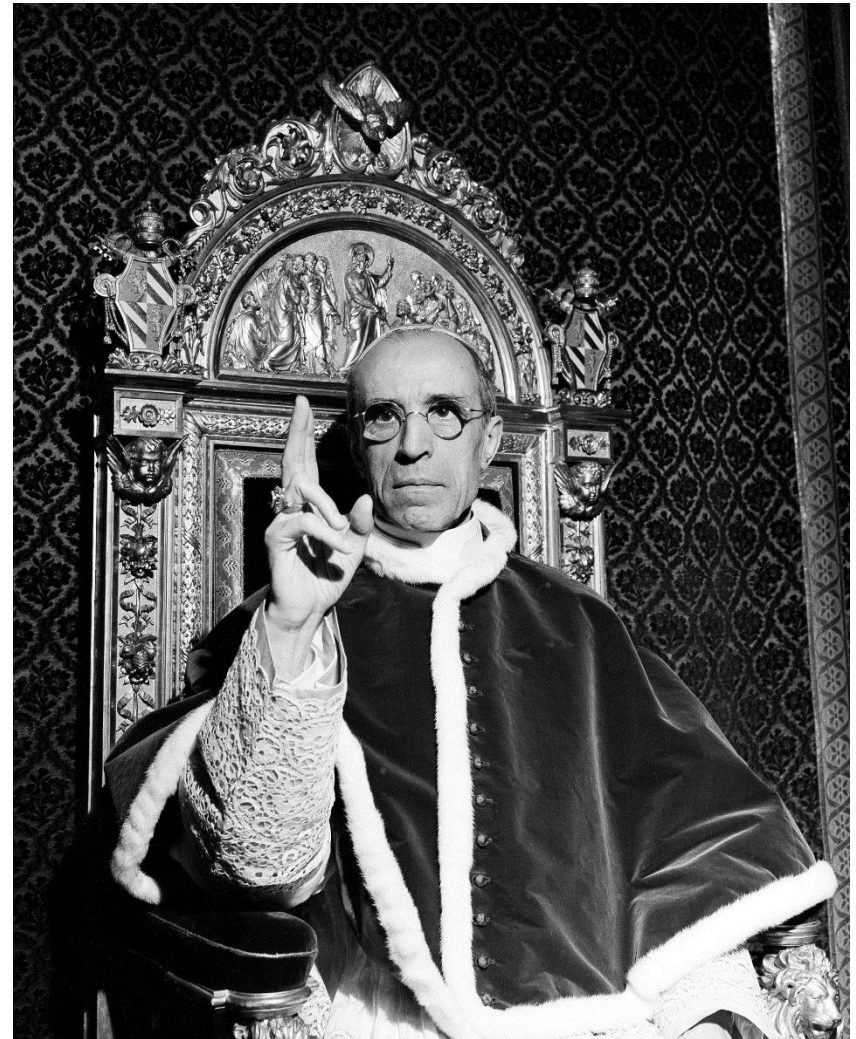
Pius XI (1922 – 1939):

krytyka ruchu
ekumenicznego i nadzieje na
zjednoczenie ze Wschodem.

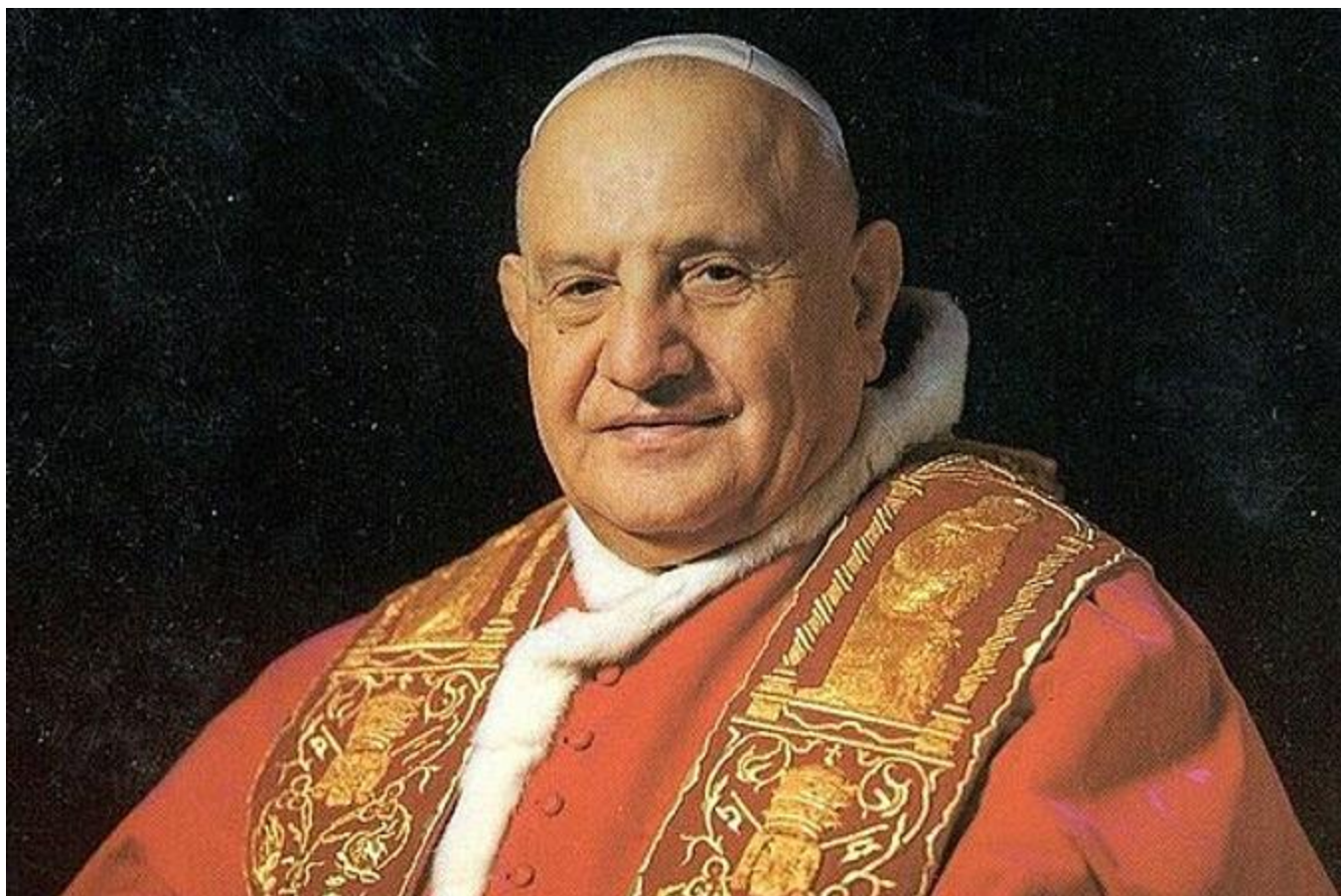

Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

Pius XII (1939 – 1958): kontynuacja unionizmu: „Zapraszamy z największą miłością – wszystkich ich w ogóle i każdego z osobna – iżby sami poszli za wewnętrznym popędem łaski Bożej i usiłowali wyrwać się za stanu, który nie może im dać żadnej pewności, gdy chodzi o własne zbawienie”; instrukcja *Ecclesia Catholica*, która odchodzi od wyraźnie negującej postawy; pierwsze kontakty ze ŚRK.

Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

Jan XXIII
(1958 – 1963):
zwołanie „soboru
ekumenicznego”.

Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

Lokalne inicjatywy ekumeniczne:

1. **Ośrodki studiów i formacji ekumenicznej** – Belgia, Francja (problematyka prawosławna), Niemcy (problematyka protestancka)
2. **Kongresy Welehradzkie** (1907, 1909, 1911, 1924, 1927, 1932, 1936) – obrady nad przygotowaniem dróg porozumienia pomiędzy słowiańskim prawosławnym Wschodem a łacińskim Zachodem
3. **Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan** – Lyon, 1936, ks. Paul Couturier

Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

- Sobór Watykański II – przełom, wszystko się zmienia
- Nowa jakość, nowe myślenie, nowe przestrzenie
- Ekumenizm jest ujmowany pozytywnie; więcej: wydaje się być koniecznością
- Inne Kościoły ujmowane są pozytywnie
- Nauka o Kościele Chrystusowym (sprawa *subsistit in*) i przynależności oraz przyporządkowaniu do niego
- Chrześcijanin = ekumenista

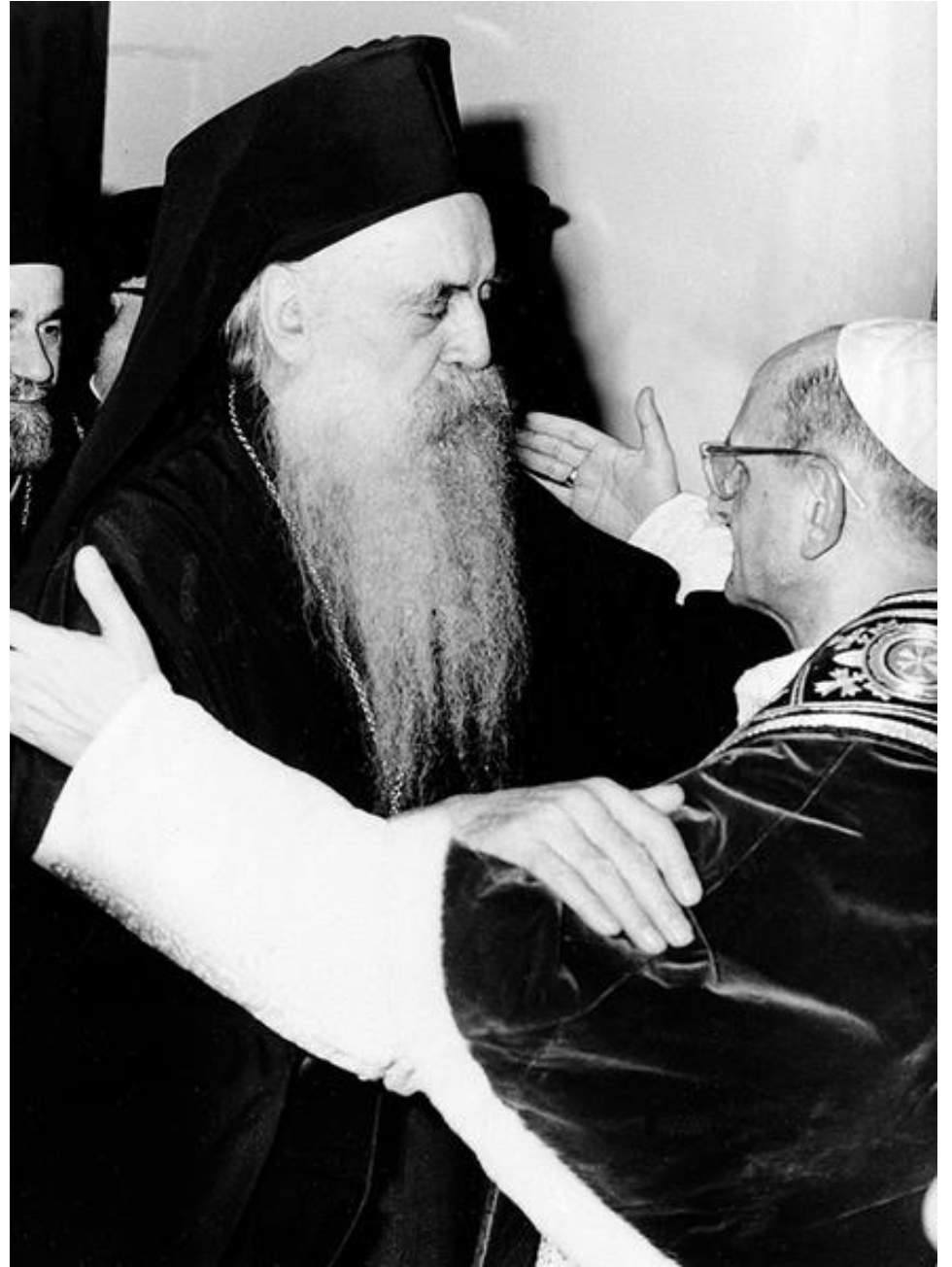
Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

- Zwołanie soboru – znaczenie ekumeniczne
- Owoc soboru – nowy duch ekumeniczny w Kościele katolickim
- Dekret *Unitatis redintegratio* – wstęp i trzy rozdziały:
 1. doktrynalny – podaje katolickie zasady ekumenizmu
 2. praktyczny – podaje duszpasterskie uwagi o wprowadzeniu ekumenizmu w życie Kościoła
 3. opisowy – charakteryzuje Kościoły i wspólnoty nie mające jedności z Rzymem

Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

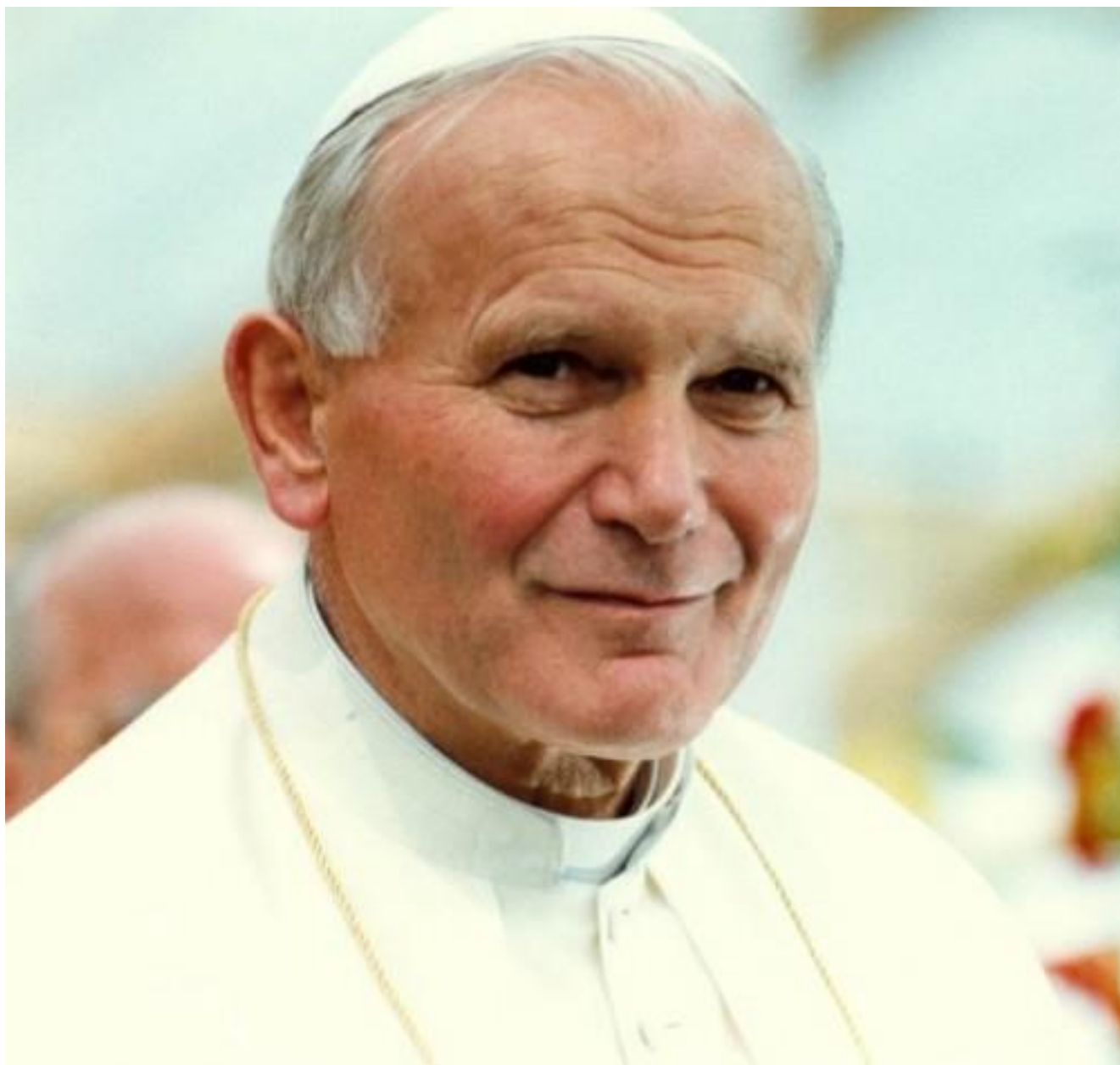
Paweł VI (1963 – 1978):
kontynuator soborowego
przełomu i soborowego
otwarcia; pocałunek pokoju
z patriarchą Atenagorasem
(1965).

Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

Jan Paweł II (1978 – 2005):
papież ekumeniczny
(troszczył się też o dialog
międzyreligijny), wydał całe
mnóstwo dokumentów
ekumenicznych.

Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

**Benedykt XVI
(2005 – 2013):**
podkreślał, aby w
ekumenii troszczyć
się o tożsamość;
gesty pojednawcze
wobec Bractwa św.
Piusa X; konstytucja
*Anglicanorum
coetibus* (2009).

Ruch ekumeniczny a Kościół katolicki

**Franciszek
(2013-):**
ekumenia jest
oczywistością.

W obliczu ateizmu, antyteizmu,
agnostycyzmu...

Ks. Mitrat Eustachy
(Stanisław) Strach:
„Musimy konsolidować
siły...”

Rodzaje ekumenizmu

Dekret *Unitatis redintegratio* pozwala mówić o trzech rodzajach (drogach, środkach, sposobach) ekumenizmu, prowadzących do pełnej wspólnoty w jednym Kościele Chrystusowym:

1. **Ekumenizm duchowy** – „dusza całego ruchu ekumenicznego”; „nawrócenie serca i świętość życia łącznie z publicznymi i prywatnymi modlitwami o jedność chrześcijan”.
2. **Dialogi teologiczne** – rola kluczowa; nie chodzi o ireniczną rezygnację z kategorii prawdy, ale o głębsze poznanie prawdy objawionej.
3. **Ekumenizm praktyczny** – współpraca w różnych dziedzinach życia.

Trud ekumenii

- Za nami długa droga, przed nami chyba jeszcze dłuższa (Hryniewicz: „Jesteśmy wciąż na początku”)
- Ekumenia wymaga odwagi, zaangażowania i wysiłku – to jest po prostu wielki trud (duchowy i fizyczny)
- Największy wysiłek: nie zniechęcić się w obliczu piętrzących się trudności i w obliczu ludzkiej (także kościelnej, instytucjonalnej) opieszałości

4. Nadzieja ekumenii

„A nadzieja zawieść nie może...” (Rz 5,5)

Cel ekumenii

- Bóg jest Bogiem ekumenicznym – w dwojakim sensie:
 1. jest dla wszystkich; nie robi różnic między ludźmi; nic, co tylko ludzkie Go nie ogranicza
 2. jest doskonałą (paradoksalną!) harmonią jedności i różnorodności – jedna Boska natura, a trzy niezależne Osoby
- Odwzorować, przynajmniej w części, wewnętrzne życie Boga, Jego ekumeniczność
- Mamy nadzieję cel kiedyś osiągnąć; w części – tu na ziemi, w pełni – w wieczności; ekumenia żyje nadzieją

Nowe chrześcijaństwo

- Wymaga otwarcia i wyjścia z więzień ciasnego konfesjonalizmu (Hryniewicz)
- Wymaga merytorycznego, szczerego, autentycznego i głębokiego (szukającego prawdy) dialogu; w tym dialogu bardzo ważne jest słuchanie i rozumienie (ważniejsze niż mówienie)
- Wymaga wielkiej epiklezy i zaufania Duchowi Świętemu
- Jest niewiadomą, tajemnicą, zagadką
- Eklektyzm nie jest sposobem jego osiągnięcia; nie będzie super-chrześcijaństwem, jakąś nad-religią
- Nie będzie monolitem, ale symfoniczną różnorodnością

Modele jedności chrześcijan

Modele jedności chrześcijan

- Ideał jest w tym życiu nie do osiągnięcia; jest nim wewnątrzboskie życie Trójcy Świętej
- Ewentualne historyczne kształty jedności:
 1. Jedność organiczna
 2. Jedność soborowa
 3. Jedność w pojednanej różnorodności

Jedność organiczna

Jedność organiczna

- Obraz Kościoła jako Ciała Chrystusa
- Nie zacieśnia się jedności tylko do elementów wewnętrznych (jedność w Chrystusie i w Duchu), ale poszerza się ją też na elementy zewnętrzne (struktury, organizacja) i mieszana (sakramenty, posługiwanie Słowa)
- Nie poprzestaje się na minimum wspólnoty, ale podkreśla się dążenie do jedności uniwersalnej i głębokiej, na wzór jedności w żywym organizmie
- Nie wyklucza się bogactwa wyrazu tej samej wiary, nie chodzi o uniformizm – pluralizm w liturgii, organizacji, tradycjach i duchowości
- Akcent pada na jedność

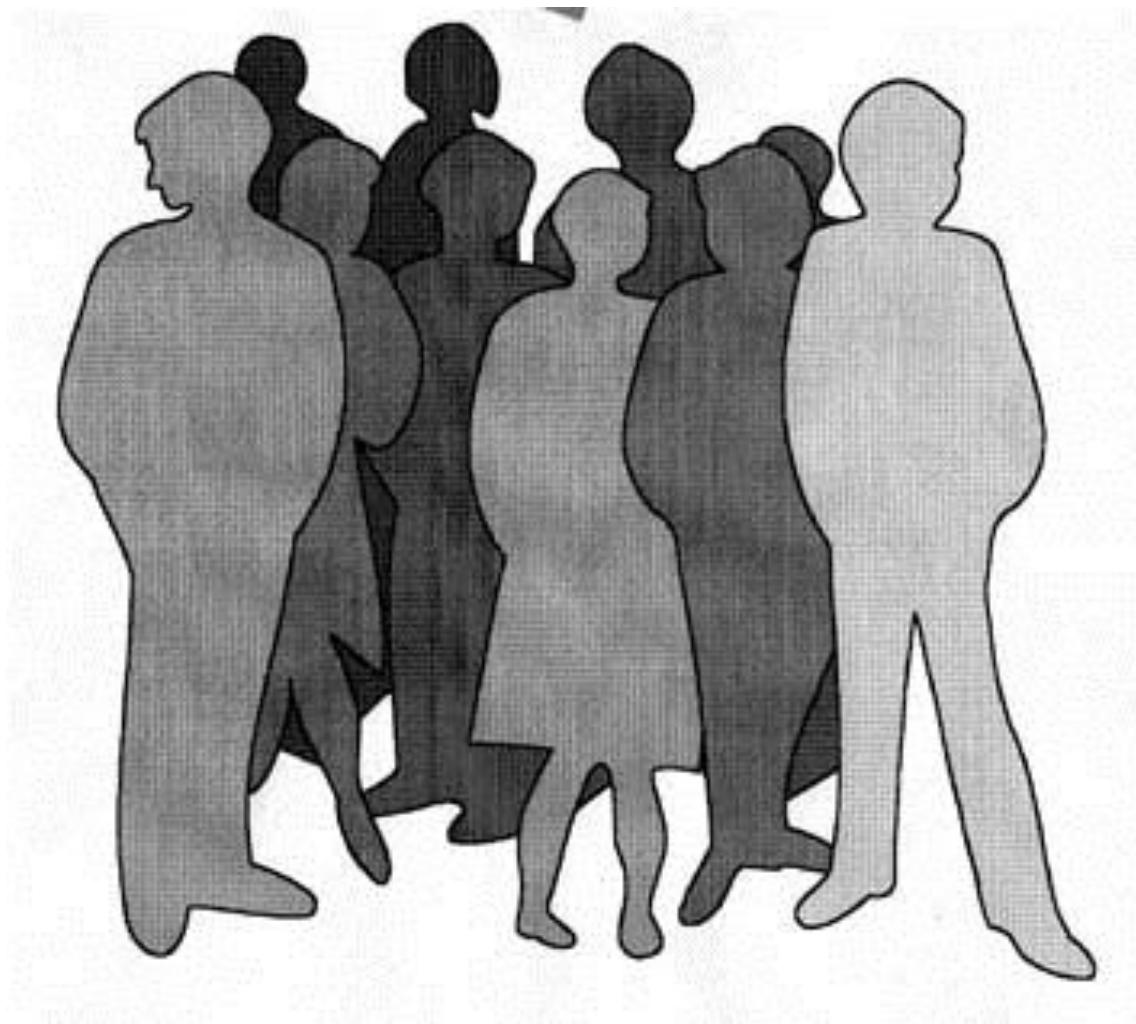
Jedność soborowa (koncyliarna)

Jedność soborowa (koncyliarna)

- Kategorię tę wprowadził Aleksiej Chomiakow, jest związana z prawosławiem – *sobornost'*
- Wierzący mogą istnieć i mieć dostęp do prawdy jedynie we wspólnocie całego Kościoła
- Kościół jako całość jest stróżem prawdy i nieomyłności oraz posiada najwyższy autorytet w sprawie wiary i życia chrześcijańskiego
- O randze doktrynalnych rozstrzygnięć biskupa, a nawet soboru decyduje przyjęcie (jego stopień) lub nieprzyjęcie w wielkiej wspólnocie Kościoła – rola recepcji danej prawdy

Jedność w pojednanej różnorodności

Jedność w pojednanej różnorodności

- Model ten chce uzupełnić jednostronność modelu jedności soborowej
- Rozwinął się w kręgu Światowej Federacji Luterńskiej
- Wspólne wyznawanie wiary dopuszcza różnorodność jej sformułowań, bo każda ze stron liczy się ze swoją jednostronnością, ze swymi zawężeniami i przerostami – brak wzajemnych potępień, który nie oznacza przyjęcia za własne
- Uniformizm – ani w formułach wiary, ani w etyce, ani w duchowości, ani w liturgii – nie jest ideałem
- Akcentuje się tu różnorodność (ona zabezpiecza tożsamość)

A word cloud featuring the phrase "Thank You" in various languages. The words are arranged in a roughly rectangular shape, with "THANK YOU" being the largest and most central. Other prominent words include "GRACIAS", "ARIGATO", "SHUKURIA", "JUSPAXAR", "DANKSCHEEN", "BIYAN", "SHUKRIA", "TASHAKKUR ATU", "YAOHANYELAY", "SUKSAMA", "EKHMET", "GRAZIE", "MEHRBANI", "PARDIES", "BOLZIN", and "MERCII".